

**Společný odběr vzorku makrozoobentosu
v korytě řeky Berounky v Praze – Radotíně dně 13. 6. 2018
a mezilaboratorní porovnání výsledků identifikace organismů
k zajištění kvality výsledků
v mezinárodním programu měření Labe MKOL**

Pravidelnou součástí programu setkání biologů laboratoří podílejících se na mezinárodním programu měření Labe MKOL jsou společné odběry a analýzy biologických vzorků. V rámci setkání v Praze byl proveden společný odběr vzorku makrozoobentosu dne 13. 6. 2018. Tradičně byla věnována pozornost taxonomickému stanovení (kvalitativním výsledkům) jako hlavní podmínky správného vyhodnocení a srovnatelnosti výsledků harmonizovaných metod hodnocení ekologického stavu či potenciálu vodních útvarů povrchových vod v kategorii řeka. Výsledky a hodnocení mezilaboratorního porovnávání zkoušek jsou součástí programu zajištění kvality výsledků mezinárodního programu měření Labe MKOL v oblasti biologických složek.

1. Místo a způsob odběru

Společný odběr byl proveden v korytě řeky Berounky v Praze – Radotíně, v proudném úseku se štěrkovými sedimenty nad lávkou pro chodce. Tato lokalita byla vybrána především s ohledem na pestré, průběžně a dlouhodobě monitorované společenstvo organismů, ale také z důvodu její dopravní dostupnosti a vhodným hydromorfologickým charakteristikám.

Za běžných vodních stavů je koryto bezpečně broditelné v příčném i podélném směru a vzhledem k homogenitě dnových sedimentů umožňuje aplikaci klasické „kick sampling“ metody pro odběr pomocí tzv. bentické sítě. Pro odběr vzorků použili účastníci vlastní výstroj a bentické sítě o velikosti ok maximálně 500 μm . Touto metodou bylo možné na lokalitě při aktivní účasti čtyřech vzorkařů shromáždit dostatečné množství organismů a to i za podmínek nečekaně rychlého navýšení průtoků po nočních srážkách v povodí.

Uvolněné organismy a zachycený balastní materiál (organické zbytky, písek, štěrk a kameny) byly shromažďovány ve větších nádobách – 3 vědrech o objemu 15 až 20 litrů. Z větších kamenů byly ručně setřeny přisedlé organismy a kameny poté vráceny do koryta. Po doplnění říční vodou do cca

polovičního objemu džberů byl odebraný materiál ručně intenzivně promícháván tak, aby bylo možné organismy ve vznosu po krátké dekantaci suspenze opětovně filtrovat pomocí bentické sítě. Po vícenásobném opakování této procedury – tj. doplnění vody, intenzivním víření, dekantací a filtrací – zůstal na dně každého ze shromažďovacích věder převážně jemný štěrk a písek, který byl vrácen do koryta.

Materiál zachycený filtrací v sítkách byl „líco-rubovou“ manipulací vyklopen na dno ploché misky a organismy přichycené na síťce byly pečlivě spláchnuty malým objemem říční vody. Z předčištěného vzorku na misce byly odstraněny větší rostlinné zbytky (> 2 cm) a po doplnění vodou do výšky sloupce cca 1 cm byl materiál homogenizován opakovanými příčnými a podélnými tahy ruky s roztaženými prsty.

Takto předčištěný a homogenizovaný vzorek byl bez předtřídění rovnoměrně rozprostřen na ploše misky a rozdělen do 8 stejně velkých ploch 4 tahy plastové stěrky. Z každé plošky byl materiál společně se zachycenými organismy kvantitativně převeden do širokohrdlé plastové odběrové nádoby (objem 0,5 l). Do každého z 8 dílčích vzorků byl na závěr přidán konzervační roztok – 36 % roztok formaldehydu – do výsledné koncentrace cca 4 %.

2. Zpracování vzorků

S ohledem na hlavní cíl společné analýzy bylo dohodnuto, že třídění a výběr organismů ze vzorku provedou laboratoře podle odpovídajících částí národních metodik, avšak s důrazem na maximální kvalitativní i kvantitativní výtěžnost **postupu**. Pro vyhodnocení mezilaboratorního porovnávání byly

předány druhové seznamy (tzv. taxalisty) a počty zaznamenaných jedinců v přiděleném dílčím vzorku. Všichni účastníci okružní analýzy dodali výsledky v dohodnutém termínu, tj. do 31. 10. 2018.

Determinační úroveň německých laboratoří se řídí „Operativním taxalistem“. <http://fliessgewaesserbewertung.de/download/berechnung/>

3. Zúčastněné laboratoře

Společné okružní analýzy vzorku se zúčastnilo 8 laboratoří:

- A: Landesbetrieb für Hochwasserschutz und Wasserwirtschaft Sachsen-Anhalt, Magdeburg
- B: Staatliche Betriebsgesellschaft für Umwelt und Landwirtschaft, Bad Dübén
- C: Staatliche Betriebsgesellschaft für Umwelt und Landwirtschaft, Nossen
- D: Povodí Vltavy, státní podnik, laboratoř Plzeň
- E: Povodí Vltavy, státní podnik, laboratoř České Budějovice
- F: Povodí Vltavy, státní podnik, laboratoř Praha
- G: Povodí Ohře, státní podnik, laboratoř Teplice
- H: Povodí Labe, státní podnik, laboratoř Hradec Králové

4. Druhové seznamy a četnosti organismů

Pro hodnocení výsledků společného odběru bylo provedeno taxonomické sjednocení seznamů jednotlivých účastníků. V následující tabulce jsou výsledky všech účastníků uvedeny ve sjednoceném seznamu, kde jsou taxony seřazeny podle frekvence, tj. podle toho v kolika z 8 seznamů byly uvedeny, a zároveň srovnány abecedně.

Tabulka č. 1: Taxalisty

Taxon	Laboratoř								Frekvence
	A	B	C	D	E	F	G	H	
Ancylus fluviatilis	4	2	3	3	20	26	2	14	8
Baetis fuscatus	92	200	106	178	243	132	3776	1500	8
Ecdyonurus sp. (včetně juv.)	5	3	2	1	15	52	9	12	8
Eiseniella tetraedra	2	1	6	1	1	9	3	19	8
Hydropsyche contubernalis	60	11	15	29	115	48	1152	80	8
Hydropsyche exocellata	95	14	34	40	456	28	2496	89	8
Cheumatopsyche lepida	126	33	58	86	262	932	1408	1100	8
Choroterpes picteti	6	4	8	5	17	20	1	25	8
Oligoneuriella rhenana	3	6	7	2	5	5	4	14	8
Potamanthus luteus	42	35	42	31	79	88	512	36	8
Psychomyia pusilla	39	13	23	37	33	168	12	110	8
Elmis sp. (ad.; juv.)	1		2	2	9	6	3	6	7
Erpobdella octocolata	1		8	4	9	6	5	5	7
Hydropsyche sp. (včetně juv.)	127	40	204	117	79	1132		950	7
Pisidium sp.	34	8	90	72	93	308	352		7
Baetis vardarensis	25			11	5	44	192	11	6
Caenis luctuosa	6			26	61	44	50	38	6
Erpobdella sp.	2	9		6		48	4	10	6
Simulium sp.	41			21	31	132	432	25	6
Sphaerium corneum	3			8	171	11	336	30	6
Viviparus viviparus	1	2	2	2	3			2	6
Aphelocheirus aestivalis	1		1			16	3	5	5
Brachycentrus subnubilus	1	2			3	2		15	5
Ecnomus tenellus	3				9	6	3	9	5
Ephemera danica		2	4	2			4	1	5
Heptagenia sulphurea	3	1	2	5				3	5
Oulimnius tuberculatus ad.				2	8	4	1	1	5

Taxon	Laboratoř								Frekvence
	A	B	C	D	E	F	G	H	
Simulium lineatum	13				80	19	160	31	5
Conchapelopia sp.					4	24	304	230	4
Ecdyonurus aurantiacus	2	10	5	2					4
Ephemerella ignita	4	3	3					1	4
Helobdella stagnalis		1			1	8		1	4
Heptagenia sp. (včetně juv.)					3	32	5	16	4
Chironomidae Gen. sp. (juv.)				340	40	240	160		4
Chironomus sp.				16	7		112	1	4
Lumbriculus variegatus				1	64	24		26	4
Paratendipes albimanus-Gr.					22	28	160	2	4
Pisidium supinum				2		16	48	25	4
Polypedilum nubeculosum-gr.					8	20	16	7	4
Rheotanytarsus sp.					17	52	32	70	4
Tanytarsus sp.					135	452	160	500	4
Asellus aquaticus						1	1	2	3
Athripsodes sp.				2		4		1	3
Baetis buceratus	4		1				128		3
Baetis sp. (včetně juv.)					102	1176	256		3
Bothrioneurum vejdovskeyanum					4	136		30	3
Caenis macrura	21	8	37						3
Cladotanytarsus sp.						264	16	20	3
Cricotopus sp.						20	80	960	3
Dicrotendipes nervosus						36	144	13	3
Dugesia sp.		2			4	12			3
Glyptotendipes sp.						16	160	8	3
Heptagenia coerulans					4	4		1	3
Hydropsyche pellucidula				1		13		32	3
Chironomidae	13	200	158						3
Chironomini	139	200	37						3
Lumbriculidae Gen. sp.	16		3				11		3
Microtendipes pedellus-gr.						296	1872	85	3
Nais bretscheri					4	24		10	3
Pisidium nitidum						18	112	23	3
Polypedilum scalaenum-Gr.						36	64	14	3
Proasellus coxalis				1	4	1			3
Psammoryctides barbatus						12	1	37	3
Rheocricotopus chalybeatus					44	72		58	3
Rhyacodrilus coccineus					38	128		14	3
Serratella ignita				1		9	6		3
Tanypodinae	11	200	15						3
Tanytarsini	15	1	61						3
Tubificidae Gen. sp.					8	168		120	3
Ablabesmyia longistyla					4	8			2
Bithynia tentaculata				1		8			2
Caenis sp.						56	7		2
Cardiocladius fuscus						12		12	2
Corbicula fluminea							48	1	2
Cricotopus bicinctus						12	64		2
Cricotopus tremulus-Gr.					17	12			2
Cryptochironomus sp.							16	1	2
Ecdyonurus insignis					1	1			2

Taxon	Laboratoř								Frekvence
	A	B	C	D	E	F	G	H	
Ephemera lineata					4			1	2
Ephemera sp. (včetně juv.)					1	8			2
Hydroptila sp.						4		1	2
Leuctra geniculata (včetně juv.)	1				4				2
Leuctra sp.	1					4			2
Nais elinguis						16		12	2
Oulimnius tuberculatus lv.					4			4	2
Pisidium henslowanum				1				67	2
Radix balthica		1			1				2
Simulium (Wilhelmia) equinum		65	6						2
Sphaerium corneum/ovale		5	8						2
Sphaerium sp.	28					4			2
Stylodrilus sp.						36		2	2
Thienemannimyia sp.					38	16			2
Tubificidae	23		10						2
Ablabesmyia sp.								12	1
Acari, Acarina								9	1
Aulodrilus limnobius						4			1
Baetis fuscatus-Gruppe	147								1
Baetis vernus						36			1
Baetopus tenellus						4			1
Caenis pseudorivulorum	2								1
Cardiocladius sp.					4				1
Centroptilum luteolum				1					1
Ceraclea dissimilis								1	1
Ceraclea sp.							1		1
Ceratopogonidae	1								1
Ceratopogonidae Gen. sp.							4		1
Ceratopogoninae		1							1
Dicrotendipes sp.					33				1
Ecdyonurus starmachi								15	1
Enchytraeidae Gen. sp.								6	1
Ephemerella notata								3	1
Erpobdellidae		1							1
Esolus sp. lv.							1		1
Eukiefferiella devonica/ilklejensis					4				1
Eukiefferiella sp.							16		1
Girardia tigrina								9	1
Glyptotendipes barbipes					19				1
Heptagenia flava				1					1
Heptageniidae Gen. sp.				5					1
Holocentropus picicornis				3					1
Hydropsyche incognita/pellucidula	3								1
Chironomus reductus-Gr.						8			1
Leptophlebia sp.							1		1
Leptophlebiidae Gen. sp.							1		1
Leuctra fusca-Gr.				1					1
Limnius volckmari ad.					1				1
Lumbricidae Gen. sp.							1		1
Macropelopia sp.				7					1
Microtendipes sp.					208				1

Taxon	Laboratoř								Frekvence
	A	B	C	D	E	F	G	H	
Naididae/Tubificidae		65							1
Nais sp.						104			1
Nanocladus balticus								3	1
Nanocladus bicolor						8			1
Nematoda								8	1
Oligochaeta	28								1
Oulimnius sp. lv.							1		1
Phaenopsectra flavipes					4				1
Pisidium henslowanum/supinum	10								1
Polycentropus flavomaculatus					1				1
Polypedilum cultellatum					12				1
Polypedilum pedestre-Gr.					1				1
Potamothele sp.						16			1
Procladius (Holotanypus) sp.							16		1
Psammoryctides albicola					4				1
Radix auricularia								1	1
Radix labiata/balthica			1						1
Radix sp.	1								1
Rheocricotopus sp.							96		1
Simulim sp.			39						1
Simulium (Wilhelmia) sp.	8								1
Simulium equinum				12					1
Spirosperma ferrox								23	1
Stylodrilus heringianus							4		1
Synorthocladus semivirens						8			1
Tubifex sp.						4			1
Turbellaria	3								1
Tvetenia calvescens					4				1
Tvetenia discoloripes/verralli						20			1
Tvetenia tshernovskii					8				1
Tvetenia verralli								5	1
Tvetenia vitracies							16		1
Virgatanytarsus sp.					8				1
Počet taxonů (celkem v seznamu 162)	48	33	33	42	66	80	62	76	-
Počet zaznamenaných jedinců	1217	1149	1001	1089	2705	7037	15061	6644	-

Sjednocený seznam taxonů obsahuje celkem 162 položek se 33 až 80 taxony na laboratoř.

Výše uvedené údaje ukazují na velké rozdíly mezi jednotlivými pracovišti v počtu zaznamenaných jedinců v dílčích vzorcích. České laboratoře vykazují v průměru výrazně vyšší počty zaznamenaných jedinců a zároveň lze vysledovat pozitivní (lineární) korelaci ($r = 0,59$) mezi počty zjištěných taxonů a počtem zaznamenaných jedinců. Rozdíly v počtu zaznamenaných jedinců nelze proto považovat za důsledek nehomogenity dílčích vzorků. Zdrojem velkého rozptylu výsledků jsou jak rozdíly národních metodických postupů, tak jejich aplikace na jednotlivých pracovištích.

Jako velmi dobrou shodu kvalitativních výsledků stanovení makrozoobentosu lze hodnotit shodu všech účastníků v alespoň pěti taxonech určených do druhové úrovně. Z údajů v tabulce č. 1 plyne, že **všechny** laboratoře se shodly na **10** identifikovaných taxonech. Tato skupina druhů zároveň tvoří jednu až dvě třetiny celkového počtu zaznamenaných jedinců v jednotlivých taxalitech.

Výše uvedené kompletní výsledky jsou v tabulce č. 2 a tabulce č. 3 sumarizovány do vyšších taxonomických skupin.

Tabulka č. 2: Výsledky podle počtu zaznamenaných jedinců ve skupinách

Taxonomická skup.	Laboratoř							
	A	B	C	D	E	F	G	H
Acari								9
Coleoptera	1		2	4	22	10	6	11
Diptera (ostatní)	63	66	45	33	111	151	596	56
Ephemeroptera	362	272	217	271	540	1711	4952	1677
Gastropoda	6	5	6	6	24	34	2	17
Hemiptera	1		1			16	3	5
Hirudinea	3	11	8	10	10	62	9	16
Chironomidae	178	601	271	363	641	1660	3504	2001
Isopoda				1	4	2	1	2
Lamellibranchiata	75	13	98	83	264	357	896	146
Nematoda								8
Oligochaeta	69	66	19	2	123	681	20	299
Plathyhelminthes	3	2			4	12		9
Plecoptera	2			1	4	4		
Trichoptera	454	113	334	315	958	2337	5072	2388
Suma	1217	1149	1001	1089	2705	7037	15061	6644

Tabulka č. 3: Výsledky podle počtu taxonů ve skupinách

Taxonomická skup.	Laboratoř							
	A	B	C	D	E	F	G	H
Acari								1
Coleoptera	1		1	2	5	2	4	3
Diptera (ostatní)	4	2	2	2	2	2	3	2
Ephemeroptera	14	10	11	14	13	16	15	15
Gastropoda	3	3	3	3	3	2	1	3
Hemiptera	1		1			1	1	1
Hirudinea	2	3	1	2	2	3	2	3
Chironomidae	4	4	4	3	22	22	19	18
Isopoda				1	1	2	1	1
Lamellibranchiata	4	2	2	4	2	5	5	5
Nematoda								1
Oligochaeta	4	2	3	2	7	13	5	11
Plathyhelminthes	1	1			1	1		1
Plecoptera	2			1	1	1		
Trichoptera	8	6	5	8	8	10	6	11
Suma	48	33	33	42	67	80	62	76

Tabulka č. 2 dokumentuje rozdíly mezi skupinou laboratoří A, B, C a D na jedné straně a skupinou laboratoří E, F, G a H na straně druhé v počtu zaznamenaných jedinců a to právě v nejpočetněji zastoupených taxonomických skupinách: Ephemeroptera, Chironomidae, Lamellibranchiata, Oligochaeta a Trichoptera. **Přitom v počtu taxonů jsou výraznější rozdíly mezi těmito skupinami laboratoří pouze v případě Chironomidae a Oligochaeta (tabulka č. 3), které se podle německého postupu pouze výjimečně určují až do druhové úrovně.**

Pro testování dobré shody (H_0) druhového spektra (počtu taxonů) všech účastníků společného odběru a hodnocení vzorků byl proveden výběr vyšších taxonomických skupin (tabulka č. 4) a případně jejich sloučení, tak aby pozitivní výsledek identifikace byl alespoň v sedmi laboratořích a zároveň počty taxonů ve skupinách byly v 80 % případů vyšší než 5. Testování dobré shody pomocí **chí-kvadrát** testu pak mohlo být provedeno pro šest takto vybraných či sloučených vyšších taxonomických skupin.

Tabulka č. 4: Výběr vyšších taxonomických skupin včetně jejich četnosti pro testování dobré shody (H_0) druhového spektra

Skupina	Laboratoř								Suma
	A	B	C	D	E	F	G	H	
Diptera	8	6	6	5	24	24	22	20	115
Vermes	7	6	4	4	10	17	7	16	71
Molusca	7	5	5	7	5	7	6	8	50
Arthropoda (ostatní)	4	0	2	4	7	6	6	6	35
Trichoptera	8	6	5	8	8	10	6	11	62
Ephemeroptera	14	10	11	14	13	16	15	15	108
Suma	48	33	33	42	67	80	62	76	441

Tabulka č. 5: Předpokládané teoretické počty taxonů

Skupina	Laboratoř							
	A	B	C	D	E	F	G	H
Diptera	12,52	8,61	8,61	10,95	17,47	20,86	16,17	19,82
Vermes	7,73	5,31	5,31	6,76	10,79	12,88	9,98	12,24
Molusca	5,44	3,74	3,74	4,76	7,60	9,07	7,03	8,62
Arthropoda (ostatní)	3,81	2,62	2,62	3,33	5,32	6,35	4,92	6,03
Trichoptera	6,75	4,64	4,64	5,90	9,42	11,25	8,72	10,68
Ephemeroptera	11,76	8,08	8,08	10,29	16,41	19,59	15,18	18,61

chí – kvadrát	32,0496

Zjištěná hodnota chí-kvadrát testovacího kritéria $32,05 < 49,80$, tj. menší než tabelovaná kritická hodnota na 5% hladině významnosti pro 35 {tj. $(c - 1) \cdot (r - 1)$ } stupňů volnosti. Byla potvrzena hypotéza (H_0) o shodě kvalitativních výsledků okružního rozboru vzorku makrozoobentosu všech osmi zúčastněných laboratoří.

5. Závěr

Vyhodnocení výsledků dílčích podílů vzorku, který byl odebrán při společném odběru makrozoobentosu, ukazuje **na velmi dobrou shodu kvalitativních rozborů** (taxalistů). Testování shody počtu zjištěných taxonů ve skupinách potvrdilo **velmi dobrou shodu výsledků všech laboratoří**.

Rovněž další zvolené kritérium shody k vyhodnocení minimálního počtu taxonů shodujících se na druhové úrovni splnilo všech osm laboratoří.

Rozdíly kvantitativních výsledků nelze vysvětlit nehomogenitou zpracovávaných podílů odebraného vzorku. Podle počtu zaznamenaných jedinců (n) lze laboratoře rozdělit do dvou skupin: $n < 1217$ (laboratoře A, B, C a D) a $n > 2705$ (laboratoře E, F, G a H). Je pravděpodobné, že rozdíly v počtech zaznamenaných jedinců jsou **důsledkem jak různých taxonomických preferencí, které vycházejí z příslušných oddílů národních metodik, tak konkrétní aplikace metodik na jednotlivých pracovištích**. To se týká i rozdíly v počtech zjištěných taxonů k podchycení druhové rozmanitosti.

Podle postupu PERLODES s výpočetním nástrojem ASTERICS jsou vzorky všech laboratoří hodnoceny „dobrým ekologickým stavem“ a bezpečným výsledkem.

Podněty pro příští mezilaboratorní porovnávání makrozoobentosu:

- Porovnání metodik ke zjištění počtu individuí
- Porovnání požadavků na podrobnost stanovitelnosti (tj. determinační úroveň)
- Porovnání determinační literatury
- Společné stanovení vybraných taxonů ve významných skupinách (např. Ephemeroptera)

Zpracoval: Václav Koza